

Sytuacja na rynku consumer finance

IV kwartał 2022

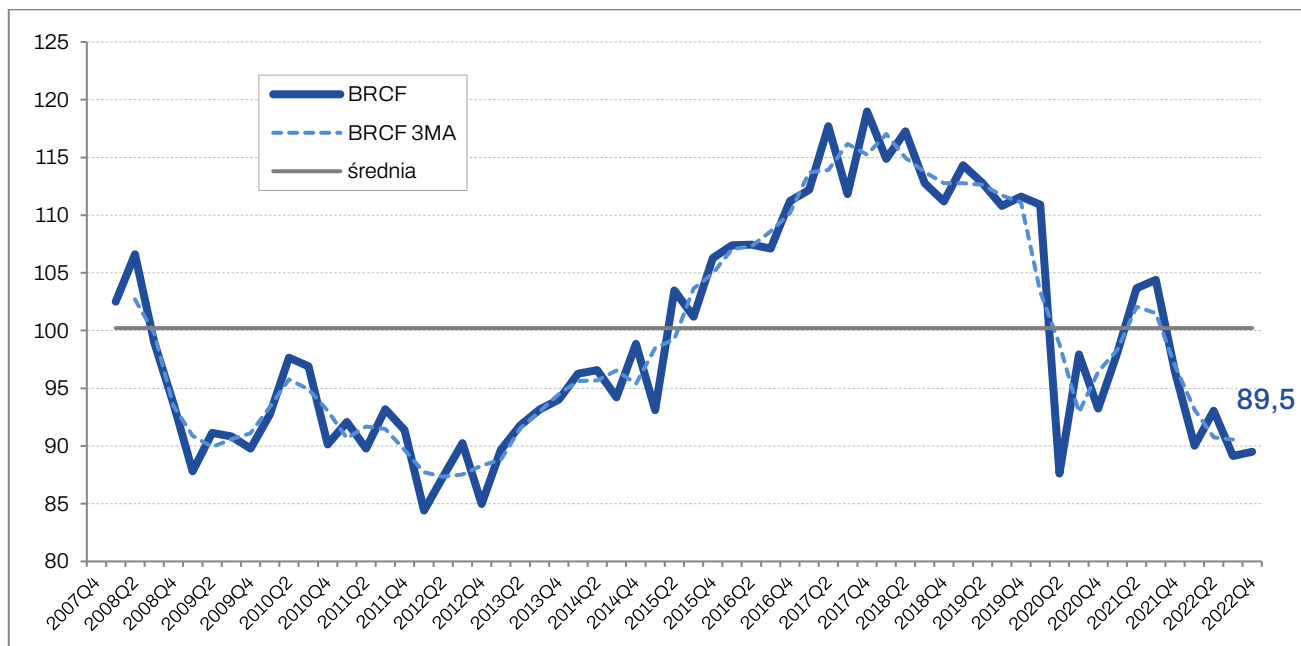
INFORMACJA SYGNALNA

Z | P | F

Związek
Przedsiębiorstw
Finansowych
w Polsce

BAROMETR RYNKU CONSUMER FINANCE

Wartość Barometru Rynku Consumer Finance w IV kwartale 2022 nieznacznie wzrosła do 89,5 pkt., ale wciąż pozostaje na niskim poziomie, poniżej długookresowej średniej i jest bliska dna z okresu kryzysu pandemicznego. Tendencja wciąż jest spadkowa.

W IV kwartale 2022 r. wartość Barometru Rynku Consumer Finance (BRCF) delikatnie, bo 0,4 pkt., wzrosła do poziomu 89,5 punktów, jednak nie możemy tutaj jeszcze mówić o poprawie sytuacji na rynku consumer finance. Ten poziom to już tylko 1,9 pkt. powyżej dna z okresu pandemii COVID-19 i tylko o 5,1 pkt więcej od historycznego minimum, odnotowanego 10 lat temu (84,4 pkt.). Koniunktura na rynku consumer finance jest bardzo zła i jest w trendzie spadkowym.

Pogorszyły się wskazania we wszystkich czterech obszarach składowych barometru. Pogłębiły się pesymistyczne oceny ogólnej sytuacji gospodarczej. Prawie 78% gospodarstw domowych oczekuje pogorszenia ogólnej sytuacji ekonomicznej Polski w następnych 12 miesiącach. Przed kwartałem było to 75%, przed rokiem tylko 67%, a w szczycie pandemii 80%. Oczekiwania w tym zakresie są niepokojące. Wzrosły też obawy przed bezrobociem. Obecnie aż 74,5% respondentów oczekuje jego wzrostu, poprzednio było to 60%, a przed rokiem 59%. Oceny otoczenia makroekonomicznego negatywnie oddziałują na rynek consumer finance i działają w kierunku spadku wartości BRCF.

W ślad za pesymistycznymi ocenami całej gospodarki, gospodarstwa domowe gorzej też oceniają zbilansowanie swojego własnego budżetu w bieżącym kwartale. Około 44,5% respondentów deklaruje, że ma nadwyżkę i jest w stanie oszczędzać z bieżących dochodów (poprzednio

50,5%, przed rokiem 47,9%). Z kolei jeżeli chodzi o prognozy sytuacji finansowej gospodarstwa domowego, to piąty raz z rzędu przybyło prognozujących pogorszenie. Jest ich obecnie około 62,5%, wobec prawie 62% poprzednio i 55% przed rokiem. Mniejszy odsetek respondentów oczekuje też bezproblemowej obsługi zobowiązań. Obecnie około 46% spodziewa się bezproblemowej obsługi swoich zobowiązań, przed kwartałem było to około 47%, a przed rokiem 52,4%.

Łącznie obszar sytuacji finansowej i zdolności kredytowej wpłynął w kierunku pogorszenia BRCF w bieżącym badaniu, a oceny w tym zakresie są pesymistyczne w porównaniu do sytuacji sprzed roku i sprzed pandemii.

W bieżącym badaniu pogorszyła się składowa BRCF związana z poważnymi wydatkami finansowanymi z kredytu. Zmniejszyło się prawdopodobieństwo wydatków na dobra trwałe, zakup samochodu, remont i zakup mieszkania. Jednak ci, którzy planują takie wydatki, chcą w większym stopniu korzystać z finansowania ich kredytem lub pożyczką i w tym zakresie obserwujemy poprawę.

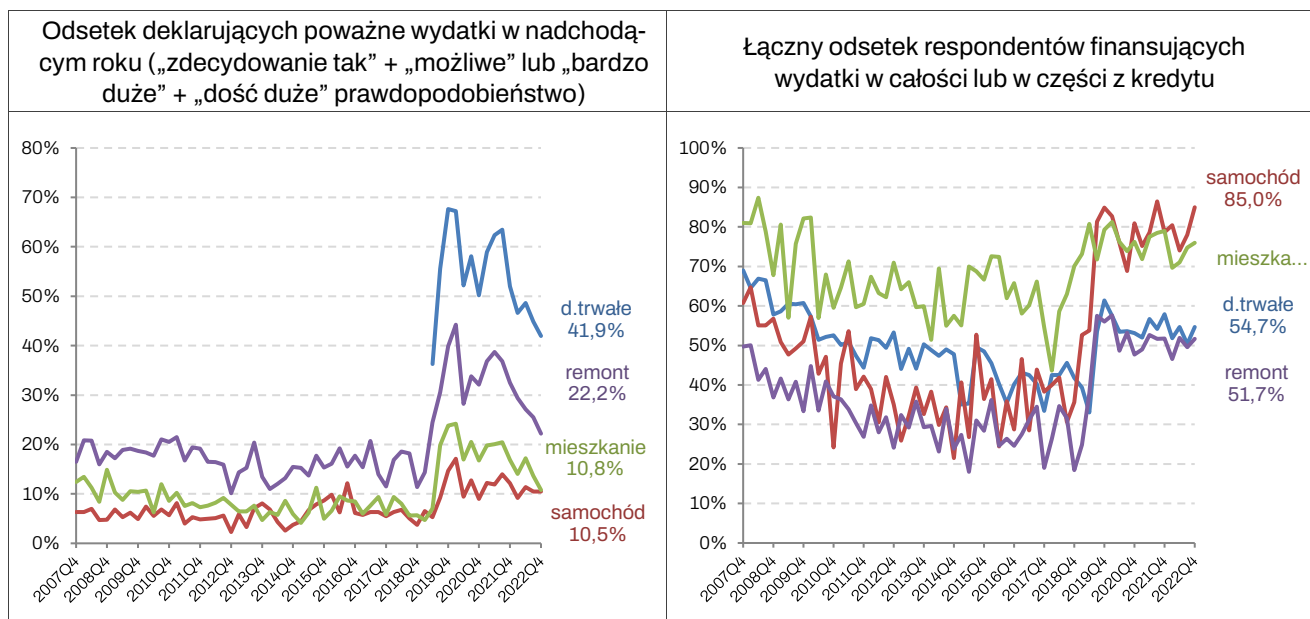
Nastroje konsumentów na rynku consumer finance pozostają w trendzie spadkowym. Perspektywy też nie są optymistyczne. Według wszelkich oczekiwań wysoka inflacja utrzyma się na dłużej, a dane w zakresie PKB też wskazują na pogorszenie. Nadchodzi więc stagflacja.

Składowe Barometru Rynku Consumer Finance

Obszar / Wskaźnik	j.m.	Średnia	X'21	I'22	IV'22	VII'22	X'22	X'22 kw/kw	zmiana r/r	zmiana do średniej	3MA kw/kw
Otoczenie makroekonomiczne											
Ogólna sytuacja ekonomiczna Polski – prognoza	% saldo*	-23,6	-42,4	-40,0	-48,9	-52,8	-56,6	-3,9	-14,2	-33,1	-5,5
Bezrobocie w kraju – prognoza (odwrócona skala)	% saldo*	-23,0	-36,2	-36,8	-30,9	-38,5	-51,5	-12,9	-15,3	-28,5	-4,9
Wydatki i skłonność do korzystania z kredytu											
Prognoza zakupu dóbr trwałego użytkowania	% planujących wydatki	59,1	52,0	46,6	48,6	44,9	41,9	-2,9	-10,1	-17,1	-1,6
Sposób finansowania planowanych wydatków na dobra trwałego użytkowania	% korzystających z kredytu	55,8	57,9	51,8	54,7	50,4	54,7	4,3	-3,2	-1,2	1,0
Prognoza zakupu samochodu	% planujących wydatki	12,6	12,1	9,2	11,4	10,5	10,5	0,0	-1,6	-2,1	0,4
Sposób sfinansowania wydatków na zakup samochodu	% korzystających z kredytu	78,7	78,6	80,5	74,1	78,0	85,0	7,0	6,4	6,3	1,5
Prognoza wydatków na remont domu/mieszkania	% planujących wydatki	35,7	32,5	29,4	27,1	25,5	22,2	-3,3	-10,3	-13,5	-2,4
Sposób sfinansowania wydatków na remont domu/mieszkania	% korzystających z kredytu	52,7	51,8	46,6	52,0	49,6	51,7	2,1	-0,1	-1,0	1,7
Sytuacja finansowa, zdolność kredytowa											
Zmiana sytuacji finansowej – prognoza	% saldo*	-14,4	-28,0	-25,3	-26,5	-34,8	-35,7	-0,9	-7,6	-21,3	-3,4
Stan portfeli gospodarstw domowych	% z nadwyżką bieżącą	39,7	47,9	41,4	47,1	50,5	44,5	-6,0	-3,4	4,8	1,0
Prognoza obsługi zobowiązań	% bezproblemowo	55,9	52,4	45,6	51,9	47,0	46,2	-0,8	-6,2	-9,7	0,2
Barometr Rynku Consumer Finance (BRCF)	pkt.	100	96,4	90,0	93,0	89,1	89,5	0,3	-6,9	-10,5	-0,2

* saldo = optymiści – pesymiści

POWAŻNE WYDATKI I ICH FINANSOWANIE

W IV kwartale 2022 roku skłonność do ponoszenia wydatków w najbliższych 12 miesiącach na dobra trwałego użytku, zakup samochodu i na zakup lub budowę mieszkania lub domu lekko spadła i te grupy wydatków, poza kupowaniem auta, pozostają w średnioterminowym trendzie spadkowym.

W IV kwartale 2022 roku odsetek gospodarstw, które zapowiadają poniesienie wydatków na dobra trwałe w ciągu najbliższego roku spadł do 41,9 % (w tym 7,1% „zdecydowanie tak”, a 34,8% „możliwe”). W poprzednim badaniu deklarowało tak łącznie 44,9%, a przed rokiem 52,0%. Skłonność do ponoszenia wydatków na dobra trwałe jest więc dużo niższa niż przed rokiem i obserwujemy tu trend spadkowy.

Spośród gospodarstw domowych zapowiadających poniesienie wydatków na dobra trwałe 40% wskazuje na ich wzrost (wobec prawie 45% w poprzednim badaniu i 50% przed rokiem). Gospodarstwa domowe planują ograniczać konsumpcję – odsetek oczekujących zmniejszenia wydatków wyniósł prawie 24% (około 21% w poprzednim badaniu i około 10% przed rokiem). Wciąż dominują optymiści – saldo ocen w tym pytaniu jako jedno z nielicznych jest dodatnie i choć w ostatnim czasie spada, to wciąż kształtuje się znacznie powyżej długookresowej średniej (która jest ujemna). Można więc uznać, że choć widać lekkie załamanie w tym obszarze, to skłonność do wydatków na dobra trwałe wciąż jest stosunkowo wysoka, gospodarstwa domowe realizują jeszcze odroczonego popyt z okresu pandemii lub uciekają przed inflacją w tę grupę wydatków.

Skłonność do finansowania wydatków związanych z zakupami dóbr trwałych z kredytu wzrosła. Obecnie około 55% badanych deklaruje chęć sięgnięcia przynajmniej w części po kredyt przy zakupie dóbr trwałych

(wobec około 50% poprzednio i około 58% przed rokiem). Odsetek respondentów planujących finansowanie tych wydatków w całości z kredytu wyniósł około 15% (podobnie jak poprzednio i około 17% przed rokiem). Finansowanie w części kredytem zadeklarowało z kolei 40% respondentów (35% poprzednio i 41% przed rokiem).

W bieżącym badaniu oceny w zakresie oczekiwanych wydatków na zakup samochodu w najbliższych 12 miesiącach utrzymały się na podobnym poziomie. Odsetek respondentów wskazujących na bardzo duże lub dość duże prawdopodobieństwo zakupu samochodu wynosi ponownie 10,5% (12,1% przed rokiem).

Z drugiej strony odsetek respondentów, którzy oceniają to prawdopodobieństwo jako „zdecydowanie żadne” wzrósł do około 67% (66% poprzednio i 62% przed rokiem). Nastroje w zakresie zakupu samochodu przed kryzysem pandemicznym były bardzo optymistyczne w porównaniu do lat poprzednich i nawet po spadku w trakcie kumulacji pandemii były wyższe od długookresowej średniej. Przed samym kryzysem wydatki te deklarowało około 17% gospodarstw.

W przypadku kupna samochodu zanotowano wzrost chęci do finansowania go w całości lub w części kredytem lub pożyczką. Obecnie 85% gospodarstw domowych przy nabyciu samochodu skorzystałoby ze zobowiązania kredytowego lub pożyczki (wobec około 78% poprzednio i prawie 79% przed rokiem). To wzrost o 7 p.p. w odniesieniu do poprzedniego kwartału. Skłonność ta utrzymuje się na wysokim poziomie mimo wysokich stóp procentowych.

Prawdopodobieństwo zakupu lub budowy domu/mieszkania w najbliższych 12 miesiącach ponownie spadło. Obecnie około 11% gospodarstw domowych uważa, że

wydatki na zakup mieszkania lub budowę domu są w ich przypadku prawdopodobne, tj. wskazali wariant „możliwe” lub „zdecydowanie tak” (przed kwartałem było to około 14% i 17% przed rokiem), przy czym w tej grupie dominuje odsetek umiarkowanych optymistów (wariant „możliwe”), wynoszący około 8%. Respondenci zdecydowani na zakup mieszkania stanowili 3,1% (wobec 2,7% poprzednio i 3,7% przed rokiem). Podobnie jak w przypadku wydatków na zakup samochodu, skłonność do inwestycji mieszkaniowych przed kryzysem była relatywnie wysoka w porównaniu do lat poprzednich i nawet po spadku w trakcie kumulacji pandemii była wyższa od długookresowej średniej. Obecnie nadal jest powyżej długookresowej średniej, jednak wyraźnie zauważamy tu tendencję spadkową.

Odsetek gospodarstw domowych planujących przynajmniej częściowe sfinansowanie zakupu mieszkania kredytem wyniósł 76% (wobec prawie 75% przed kwartałem i 79% przed rokiem). Odsetek ten nieco wzrósł i wciąż jest wyższy niż długookresowa średnia. Na razie nie widać silnej korekty w ocenach gospodarstw domowych co do inwestycji mieszkaniowych. Chciałyby one takie inwestycje rozpocząć, stąd widoczna poprawa od strony deklaracji popytu.

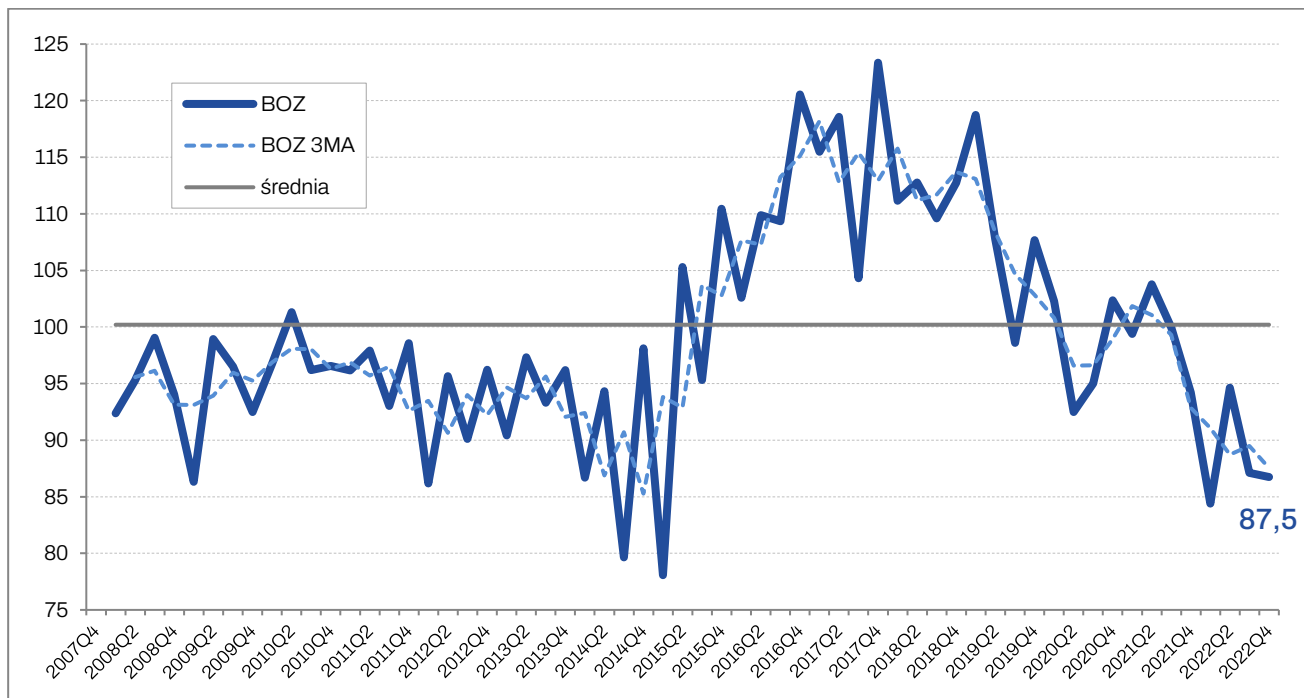
W przypadku dużych wydatków remontowych lub podnoszących standard domu/ mieszkania w najbliższych 12 miesiącach ponownie zanotowano pogorszenie. Oceny nadal są jednak wyższe od długookresowej średniej, ale wyraźnie obserwujemy w tym obszarze trend spadkowy. Obecnie już tylko 22% respondentów ocenia prawdopodobieństwo poniesienia wydatków remontowych jako bardzo lub dość duże (prawie 26% w poprzednim badaniu i prawie 33% przed rokiem), przy czym dominują w tej grupie umiarkowani optymiści (wariant „dość duże prawdopodobieństwo”), których jest w bieżącym kwartale 16,7%.

Wskaźnik skłonności do finansowania kredytem wydatków remontowych jest znacząco wyższy od długookresowej średniej. Obecnie prawie 52% gospodarstw domowych chce sfinansować takie wydatki przynajmniej w części kredytem lub pożyczką. W poprzednim kwartale 50%, a rok temu było to 52%. W tym 19,3% gospodarstw domowych planuje obecnie przeprowadzenie remontu sfinansowanego w całości kredytem (około 16% poprzednio i około 15% przed rokiem).

Łącznie czynniki związane z poważnymi wydatkami w bieżącym badaniu oddziaływały w kierunku obniżania wartości BRCF.

OBSŁUGA ZOBOWIĄZAŃ

Barometr Obsługi Zobowiązań (BOZ) spadł do poziomu 87,5 pkt. Wartość BOZ jest w obszarach pesymistycznych, poniżej 100 punktów i jest w trendzie spadkowym.

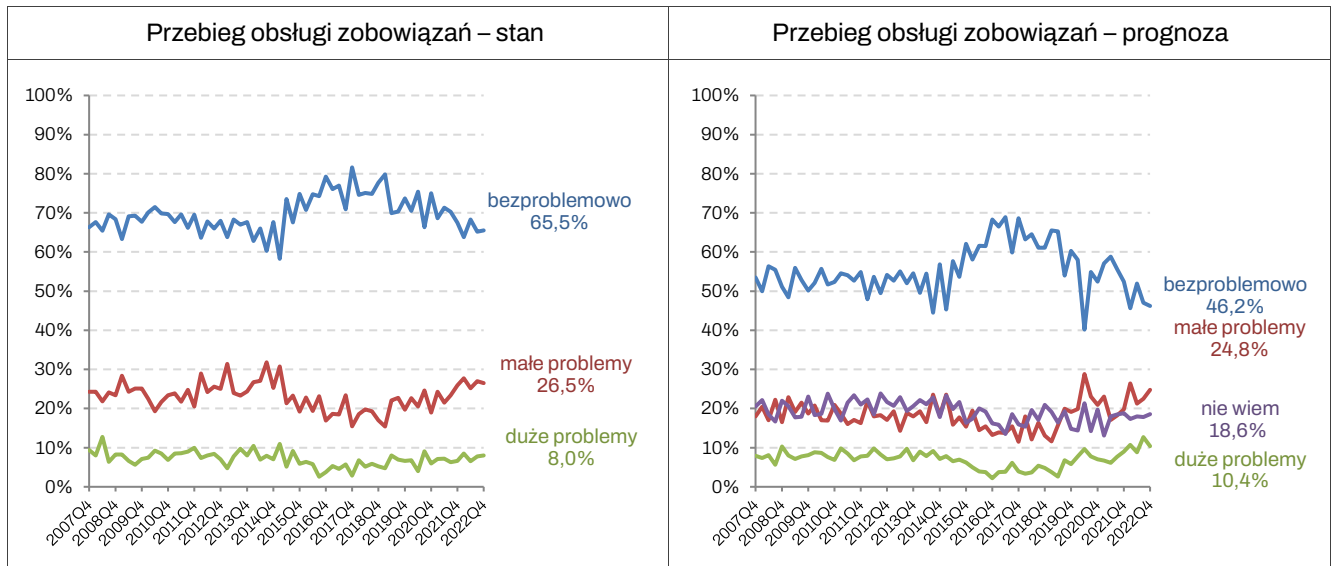
Wartość Barometru Obsługi Zobowiązań (BOZ) w IV kwartale 2022 roku zmniejszyła się nieznacznie (o 0,3 pkt.) do 86,8 pkt., zbliżając się jeszcze bardziej do poziomu z pandemicznego dołka. Dodatkowo poziom wskaźnika jest mniejszy nie tylko w porównaniu z poziomem sprzed roku (94,2 pkt), ale też sprzed pandemii. Trend BOZ po oczyszczeniu z wahań krótkookresowych (szereg wygładzony) jest silnie spadkowy.

Barometr Obsługi Zobowiązań dotyczy wszelkich zobowiązań, oprócz spłaty kredytów i pożyczek, również np. cyklicznych płatności związanych z usługami. Wysoka inflacja, rosnące ceny gazu, energii, czynszów powodują najprawdopodobniej stopniowe powstawanie problemów z wywiązywaniem się z drobnych regularnych płatności. Problemy nie objęły jeszcze obsługi zobowiązań w instytucjach finansowych. W świetle danych KNF jakość obsługi kredytów konsumpcyjnych w sektorze bankowym w zeszłym roku poprawiała się – odsetek kredytów konsumpcyjnych z utratą wartości (udział kredytów zagrożonych, faza 3) wyniósł na koniec listopada 2022 roku 8,8%, wobec 9,4% na koniec 2021 roku. Jest to najlepszy poziom tego wskaźnika od kilkunastu lat.

Jakość obsługi bieżących zobowiązań pozostaje na zbliżonym poziomie do poprzedniego kwartału. Nadal dominują respondenci, którzy obsługują je bezproblemowo – takich gospodarstw domowych jest obecnie 65,5% (przed kwartałem około 65%, a przed rokiem 67,5%). Warto dodać, że na początku 2019 roku bezproblemową

obsługę zobowiązań deklarowało aż blisko 80% respondentów, a obecny udział jest nawet mniejszy od tego notowanego w czasie kryzysu pandemicznego, tj. 66%. Respondentów deklarujących „małe problemy” jest obecnie 26,5% (wobec 27% poprzednio). Na „duże problemy” wskazuje 8% gospodarstw (7,8% poprzednio i 6,6% przed rokiem), z czego 1,9% to grupa mających ponad 6-miesięczne opóźnienia w spłacie.

W przypadku prognozy terminowości obsługi zobowiązań w najbliższych 12 miesiącach również dominuje grupa gospodarstw domowych spodziewających się bezproblemowej obsługi swoich zobowiązań, jednak jest ich zawsze mniej niż w ocenach obecnego stanu. W bieżącym badaniu grupa ta nieco się skurczyła i liczy 46,2% respondentów (przed kwartałem było to 47%, a przed rokiem 52,4%). Przewidywania co do bezproblemowej przyszłej obsługi są nadal niższe od historycznej średniej – dla porównania, na początku pandemii COVID-19 w 2020 roku problemowa obsługa dotyczyła nawet około 69% gospodarstw domowych. Gospodarstw domowych przewidujących duże problemy z obsługą zobowiązań lub zaprzestanie ich spłacania w najbliższym roku jest obecnie 10,4% (w poprzednim badaniu odnotowano tu najwyższy odsetek w historii badania – 12,7%, a przed rokiem było to 9,0%). Przybyło też nieznacznie respondentów deklarujących małe problemy – jest ich obecnie 24,8%, wobec 22,5% w poprzednim badaniu i 19,8% przed rokiem.

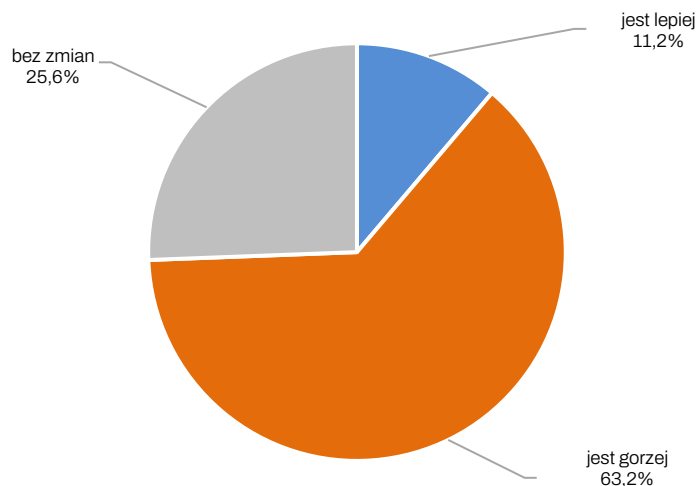

Składowe Barometru Obsługi Zobowiązań

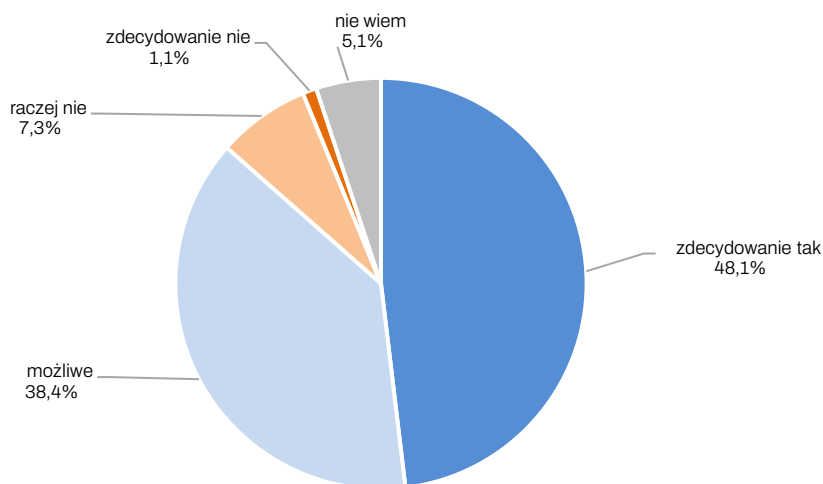
Obszar / Wskaźnik	j.m.	X'21	I'22	IV'22	VII'22	X'22	X'21	X'22 kw/kw	zmiana r/r	zmiana do średniej	3MA kw/kw
Bieżąca obsługa zobowiązań											
1. bezproblemowo	%	67,5	63,8	68,3	65,2	65,5	67,5	0,3	-2,0	-4,6	0,6
2. z małymi problemami	%	25,9	27,7	25,2	27,0	26,5	25,9	-0,5	0,6		-0,4
3. z dużymi problemami, lecz opóźnienie spłaty nie przekracza 6 miesięcy	%	4,5	6,5	4,8	5,2	6,1	4,5	0,9	1,6		-0,1
4. z dużymi problemami, lecz opóźnienie spłaty przekracza 6 miesięcy	%	2,1	2,0	1,7	2,6	1,9	2,1	-0,7	-0,2		0,0
3+4. z dużymi problemami	%	6,6	8,5	6,5	7,8	8,0	6,6	0,2	1,4		-0,2
Prognoza obsługi zobowiązań											
1. bezproblemowo	%	52,4	45,6	51,9	47,0	46,2	52,4	-0,8	-6,2	-9,7	0,2
2. z nie wielkimi problemami	%	19,8	26,4	21,3	22,5	24,8	19,8	2,3	5,0		-0,5
3. z dużymi problemami	%	6,9	8,8	6,9	9,4	8,6	6,9	-0,8	1,7		-0,1
4. zaprzestaniemy obsługiwać jakiegokolwiek zobowiązania	%	2,1	1,9	1,9	3,3	1,8	2,1				
5. nie wiem	%	18,8	17,3	18,0	17,8	18,6	18,8	0,8	-0,2		0,4
3+4. z dużymi problemami lub zaprzestaniemy obsługiwać jakiegokolwiek zobowiązania	%	9,0	10,7	8,8	12,7	10,4	9,0	-2,3	1,4		-0,1
Barometr Obsługi Zobowiązań (BOZ)	pkt.	94,2	84,4	94,6	87,1	86,8	94,2	-0,4	-7,4	-13,2	0,8

Pytania specjalne

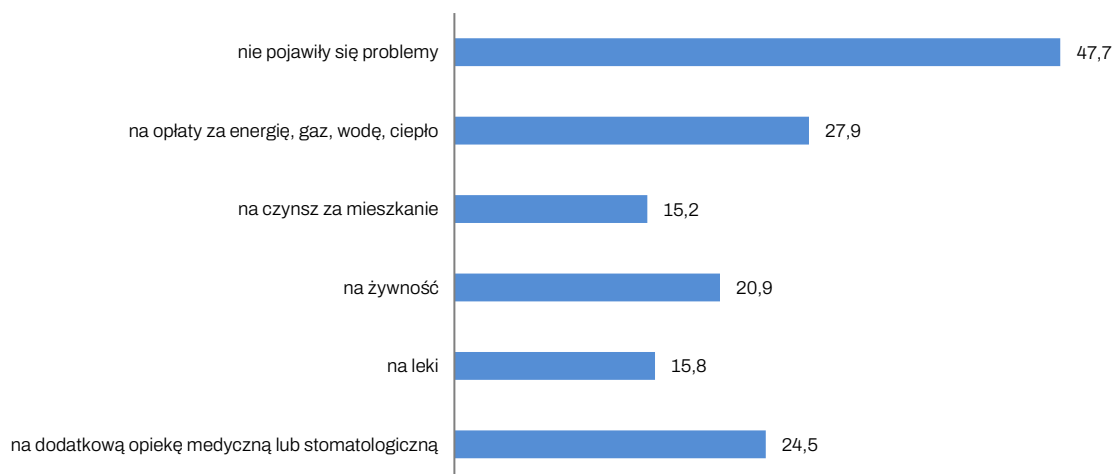
Jak ocenia Pan/ Pani jakość swojego życia w porównaniu do analogicznego okresu w 2021 roku? (%; N=1000)

Czy obawiacie się Państwo, że wzrost cen (tj. inflacja) w najbliższym czasie przebije granicę 20% wzrostu? (%; N=1000)

Czy w Państwa gospodarstwie domowym pojawiły się w ostatnim roku problemy ze sfinansowaniem wydatków? (%; N=1000)

W bieżącej edycji badania ponownie poddaliśmy diagnozie odczucia gospodarstw domowych co do jakości życia i czynników je warunkujących. Zadaliśmy pytanie: „Jak ocenia Pan/Pani jakość swojego życia w porównaniu do analogicznego okresu w 2021 roku?”. Odczucia gospodarstw domowych nie różnią się znacząco od wyników sprzed pół roku. 63% gospodarstw domowych uważa, że jest gorzej. Około 26% respondentów wskazało na brak zmian, a jedynie 11% uważa, że jest lepiej. Na pewno na nastroje konsumentów w znaczącym stopniu wpływa inflacja, dlatego dodatkowo poddaliśmy weryfikacji, czy obawiają się, że wzrost cen (tj. inflacja) w najbliższym czasie przebije granicę 20% wzrostu? 48% gospodarstw domowych zdecydowanie obawia się takiego wzrostu, 38% dopuszcza taką możliwość, jedynie 8% nie ma takich obaw.

W ramach prowadzonego badania gospodarstwom domowym zadano pytanie specjalne o to, z finansowaniem jakich wydatków w ostatnim roku miały problemy. Pytanie

to oprócz regularnych comiesięcznych płatności obejmuje wszelkie wydatki gospodarstwa domowego. O ile w przypadku regularnych płatności w ostatnim okresie 65,2–65,9 % gospodarstw domowych deklaroowało ich bezproblemową obsługę, to w przypadku wszystkich możliwych wydatków proporcja jest nieco inna – już tylko około 48 proc. deklaruje brak problemów z ich finansowaniem. Czyli ponad połowa gospodarstw domowych miała problemy sfinansowaniem jakiegoś wydatku. Na pierwszym miejscu znalazły się wydatki na opłaty za energię gaz wodę i ciepło – z ich obsługą miało problem w ostatnim roku prawie 28% gospodarstw domowych. Około co czwarty respondent deklaruje problemy ze sfinansowaniem dodatkowej opieki medycznej lub stomatologicznej, a co piąty wskazuje na takie problemy w przypadku wydatków na żywność. W tym niechlubnym rankingu stawkę zamykają wydatki na leki (problem z ich sfinansowaniem miało 15,8% gospodarstw) i wydatki na czynsz za mieszkanie (15,2%).